

348. Ratjetoe (21)

1. De combinatie '*sq*' belooft een redelijke oogst aan bruikbare termen: ab ovo usque ad mala (van het begin tot het einde), absque causae cognitione (zonder kennis van zaken), absque hoc (zonder het genoemde), absque ulla conditione (onvoorwaardelijk), ad nauseam (usque) (tot walgens toe), amicus usque ad aras (iemand die bereid is zich voor zijn vriend op te offeren), arbeidsinkomenquote (afkorting: aiq.), a solis ortu usque ad occasum (van zonsopgang tot zonsondergang), bal masqué, beroepsquerulant, bisque (soep), bisque de homard (bisque d'homard, kreeftensoep), confisceren en confisceerbaar, de afkorting c.s.q.n. (conditio sine qua non), demasqué (ontmaskering) en demaskeren, desquamatie (afschilferen), en dextra fidesque (ik geef er mijn hand op), esquire (beleefdheidstitel in Engeland: weledelgeboren heer), een flatsquare beeldscherm, fresquiste (frescoschilderes), gants mousquetaires (handschoenen met grote kap), integer vitae scelerisque purus (van onbesproken levenswandel en vrij van schuld) en je-ne-sais-quoi (ik-weet-niet-wat).

2. Maar dat is niet alles: kaasquiche (Jaarboek 2009), kennisquiz, kiesquotiënt (kiesdeler), lansquenet (thans niet meer gespeeld kaartspel), manibus pedibusque (uit alle macht, met hand en tand), marasquin (soort van kersenlikeur), masqué (bij het biljartspel door een ervoor liggende bal niet bereikbaar), mesquinerie (bekrompenheid), misquote (misplaatst citaat), mosquito (Jaarboek 2010: piepkastje), mousqueton (musketon, soort van karabijn), pasquinade (paskwil), plusquamperfectum (voltooid verleden tijd), premier-risqueverzekering, profil en trois-quarts, quisquiliën (pullen), quousque tandem? (hoe lang nog?), remis velisque (met de meest mogelijke spoed), secundis temporibus dubiisque rectus (in voorspoedige én in onzekere tijden standvastig), sesquipedalia verba (ellenlange woorden), sesquiterpeen (organische verbinding zoals farnasol), short squeeze (Jaarboek 2009: prijsopdrijving), squalen (acyclische onverzadigde koolwaterstof), sqameus (schubachtig), squaredansen, ik heb gesquasht, squatter (kolonist), squaw (indiaanse vrouw), status quo, toties-quotiesaflaat, trois-quarts (van een gezicht), usquam terrarum (ergens ter wereld), usque ad aras (tot de offerdood), usque ad mortem (tot in de dood) en verbruiksquotum.

3. Wat levert '*aq*' op? Onder andere: AQ (landcode Antarctica), veel aqua zoals aqua destillata (gedestilleerd water), aquaduct, aqua et igne interdictus (verbannen: water en vuur ontzegd), aquafitness, aqua fortis (sterkwater), aquamanile (kan water voor priester), aquam a pumice postulare (iets onmogelijks willen), aquam infundere in cinerem (de put dempen als het kalf verdronken is), aqua pompa (aqua pompaginis, pompwater), aquariaan (aquarist), aquarobics (aerobics in het water), aquatel (drijvend hotel), aqua vitae (brandewijn), aquifer (ondergronds waterbassin), aquilae senectas (een krachtige ouderdom), attaque, attaqueren, blonde d'Aquitaine, caquelon (kookpotje), chapeau claque (gibus), craqueleren (craquelé vertonen), demaquillagecrème (voor afschminken), eau de labbaraque (bleek- en vlekkenwater, mond- en gorgelwater), incorrupta fides nudaque veritas (niet te verbreken trouw en de naakte waarheid), jaquemart (staande figuurtjes op een klok) en wit laqué boekenplanken.

4. Verder treffen we ook nog aan: maquis (verzetsgroep, leden: maquisards), maquiladora (assemblagefabriek), Nasdaq (schermenbeurs in New York), plaque (op tanden), plaquettepenning, praesta-quaesumus (priester die alleen de mis leest), raquette (sneeuwschoen), rastaquouère (exotisch heerschap), taquineren (lastigvallen), tourner casaque (de huik naar de wind hangen), utraquist (calixtijn, aanhanger van een zekere richting der hussieten) en vaquero (cowboy, Mexicaans veedrijver te paard).

5. Ook '*eq*' verzekert ons van een rijke oogst, (een selectie): adequaat (geschikt voor het beoogde doel), aequa lance (onpartijdig), aequo animo (kalm), ars aequi (de rechtspraak), atletiekequipe, bonum et aequum (wat recht en billijk is), chef d'équipe, co-equipier, EQ (emotionele-intelligentiequotiënt), equalizer, equatie-uurwerk, equerre (trommelkruis), equinoctium, equinox, equivoque, equivocatie [taalkunde], equus publicus (iemand die zich - in schijn dan wel werkelijk - uitslooft ten algemenen nutte), ex aequo et bono (naar recht en billijkheid), exequatur (goedkeuring van de aanstelling van een consul in een vreemd land door de regering aldaar), exequiën

(uitvaartplechtigheden), gedesequibreerd (uit zijn evenwicht), haud passibus aequis (van navolgers: ver achterblijvend bij hun voorbeeld), hongermannequin (Jaarboek 2009), inadequatie (ontoereikendheid) en inconsequent (onlogisch).

6. Om te vervolgen met: instar montis equus (een paard zo groot als een berg), intelligentiequotiënt (afkorting: IQ), judo-equipe, letteren requisitoriaal (juridisch: ambtelijke opdrachten of verzoeken), mannequinage (beeldhouwwerk aan gebouwen), messa da requiem (requiemmis), non sequitur (ongerechtvaardigde gevolgtrekking), obsequium (obediëntie, kloostergehoorzaamheid), olie-equivalent (rekeneenheid voor energieverbruik), paribus aequalibus (met of in gelijke delen, afkorting: p.aeq.), per consequentiam (bijgevolg), perequatie (vereffening), postcheque-en-girodienst en plus aequo (meer dan billijk, dan nodig)

7. De afronding van deze serie is: prequel (film of aflevering die laat zien wat aan een serie voorafging), private equity (Jaarboek 2007: het beleggen in niet-beursgenoteerde bedrijven), private-equityfonds, quasi umbra persecui (iemand volgen als zijn schaduw), requisitoir (eis van OM), sauve-qui-peut (algemene ordeloze vlucht), sequel (vervolg op een succesvolle speelfilm), sequenza (bijzonder virtuoos solowerk in de moderne muziek), sequitur (daaruit volgt), sequoia (reuzenpijnboom), tequila (sunrise), warmte-equator (isotherm die de plaatsen met de hoogste jaartemperatuur met elkaar verbindt) en ten slotte: zichtcheque.

8. '*oq*' geeft veel min of meer bekende woorden; een selectie daaruit is: alloquium (aanspraak, apostrof), bilboquet (vangbekertje), bloque (biljart: een rechtuit, met forse stoot te maken of gemaakte bal), breloque (hangsieraad), cacoëthes loquendi (praatzucht), chloroquine (een antimalariamiddel), choquant (aanstootgevend), coq-à-l'âne (wartaal), coq au vin (gerecht, gestoofd in wijn), coquero (cocakauwer), coquette (behaagziek meisje), coquille (schelp), coquille Saint-Jacques (jakobsschelp), croquis (schets), eloquentie (welsprekendheid), époque maken (vergelijk ook: bel époque, epochemachend), equivoque (ondubbelzinnig), évoqueren (evoceren, voor de geest roepen), , furor loquendi (spreekwoede, praatzucht), hoquetus (muziek: 13e-eeuwse compositietechniek) en hora loquace consuetis (op de gewone plaats en tijd).

9. De slotserie voor genoemde combinatie is: leptoquark (theoretisch elementair deeltje), loquomanie (praatzucht), magniloquentie (grootspraak), maroquinerie (marokijnwerk), moquant (schertsend, bespottend, honend), moquette (fluweelachtig trijp: een moquette gangloper), pendeloque (hanger van edelgesteente), reciproque (omgekeerde in de rekenkunde), roquefort (sterksmakende (!) Franse schapenkaas), studium immane loquendi (geweldige drang om te praten), suffoqueren (stikken, smoren), toque (genitaal beschermstuk), toqueren (manier van schilderen), troqueren (ruilhandel drijven), tu quoque, Brute (tu quoque, fili mi: et tu, Brute, ook jij, Brutus?), usus loquendi (spraakgebruik), ventriloquiste (buikspreekster), moqueca (Jaarboek 2010: traditioneel Braziliaans visgerecht) en colloquium doctum (toelatingsexamen universiteit).

10. Een kathaar is een middeleeuwse sekteketter. Een kaugek is een zeezwaluw, een kauwgek is dol op kauwen. Een kauri (kinkhoornetje) is een schelp. Het katrienerad is een huidziekte. Had ik met deze kat-in-de-zak, een soort linnen, een kat in de zak gekocht? Of was het juist kat in 't bakkie? Het woord 'katjoesjaret' wordt vaak fout geschreven. De kauw vind je bij ons in torens (torenkraai!), de wouw alleen op trektocht. Heeft dit apparaat de Kema-keur? Kelkafjes staan aan de voet van aartjes. Het werd een keizersnedebevalling. Zullen we gaan keet schoppen of kebab eten? Het kemalisme is genoemd naar de grondlegger van de moderne Turkse republiek. Hij droeg een kekke outfit. De kawina is creools-Surinaamse dansmuziek. Nou vooruit, nog een uitsmijter dan: hippopotomonstrosesquipedaliofobie (Jaarboek 2010: ziekelijke angst voor lange woorden).

Rein Leentfaar